

מעשה נורא מהרב הצדיק ר' לייב שרהם

שמעתי מוקן אחד מבניטש אשר היה בצוותא עם רבי לייב שרהם בוויין הבירה והנני להציעה לפני הקורא באריכות:

הנה עיר קטנה סמוכה למאחליב דרוסיה כלבינה בוניטש שמה וסיה שמה ר' לייב שרהם ששה שבועות: כי כן היה דרכו בקודש כל ימיו היה נע ונד ולא התמסרה במקום אחד כרצו: ובעיר הזאת עוד לא היו מכירים אותו ונתאכסן בבית עניד אחד מחזיק הארענדע מכעיר וכאשר הכירו אותו לירא שמים ולדיק כבדו אותו אנשי העיר מאוד. (והעסק אשר היה לו בעיר הזאת נעלם עד עתה מכל אדם. ואני הכותב ידעתי את אשר קבלתי מחסידי הזמן כי כל עסקו היה לפרנס את כלדיקים הנסתרים אשר אסור להם לגלות עצמם כל ימיהם כי המה מעלמא דאיתכסיה וכרצו רבי לייב כנ"ל ידע מכולם וסיה לו הכירות עם כולם וכל ימיו היה מפרנסם: וסיה דרכו להלוות איזה סך גדול מאנשים המקורבים אליו ונתן להם שטר על זה וסיה פורע בזמנו. וכמה מעשיות יודע אני הכותב מזה ואם יגזור הש"י אוליאל כולם לאור ועל כן השערתי כי זאת היה עסקו גם בבוניטש):

ויהי ביום ערב שבת קודש אחר חלוצת אחר שכלך הרצ למקוה קרא את הנגיד הנ"ל ואמר לו שאלה אחת קטנה אשאל ממעלתכם אל נא תשיבו פני כנס דרכי תמיד בכל ערב שבת לנסוע מעט לטייל על השדה ויש לי איזה מעט כסף ועל כן ימחול ר"ת ללוות למשרתו לחבוש לי הסוס ויסע עמי מעט על מגרש החפשי. וילו הנגיד תיכף למשרתו כי יסע עם הזקן למקום

מעשה נורא מהרב הצדיק ר' לייב שרהם [1]

שמעתי מוקן אחד מבניטש אשר היה בצוותא עם רבי לייב שרהם בוויין הבירה, והנני להציעה לפני הקורא באריכות.

הנה עיר קטנה סמוכה למאחליב דרוסיה הלבנה, בוניטש שמה, והיה שמה ר' לייב שרהם ששה שבועות, כי כן היה דרכו בקודש, כל ימיו היה נע ונד ולא התמסרה במקום אחד הרבה. ובעיר הזאת עוד לא היו מכירים אותו, ונתאכסן בבית נגיד אחד מחזיק הארענדע [חכירה] מהעיר. וכאשר הכירו אותו לירא שמים וצדיק, כבדו אותו אנשי העיר מאוד. (והעסק אשר היה לו בעיר הזאת נעלם עד עתה מכל אדם. ואני הכותב ידעתי את אשר קבלתי מחסידי הזמן, כי כל עסקו היה

לפרנס את הצדיקים הנסתרים אשר אסור להם לגלות עצמם כל ימיהם כי המה מעלמא דאיתכסיה [העולם הנסתר]. והרב רבי לייב הנ"ל ידע מכולם והיה לו הכירות עם כולם וכל ימיו היה מפרנסם. והיה דרכו להלוות איזה סך גדול מאנשים המקורבים אליו, ונתן להם שטר על זה והיה פורע בזמנו. וכמה מעשיות יודע אני הכותב מזה, ואם יגזור הש"י [השם יתברך] אוציאם כולם לאור, ועל כן השערתי כי זאת היה עסקו גם בבוניטש].

ויהי ביום ערב שבת קודש אחר חצות [=חצות היום], אחר שהלך הרב למקוה, קרא את הנגיד הנ"ל ואמר לו: "שאלה אחת קטנה אשאל ממעלתכם. אל נא תשיבו פני. הנה דרכי תמיד בכל ערב שבת לנסוע מעט לטייל על השדה, ויש לי איזה טעם בזה, ועל כן ימחול ר"מ [רום מעלתו] לצוות למשרתו לחבוש לי הסוס ויסע עמי מעט על מגרש החפשי." ויצא הנגיד תיכף למשרתו כי יסע עם הזקן למקום

אשר יחפוץ. ויהי כנסעם מחוץ לעיר ויבקש הרב מהמשרת כי יתן לו חבלי הסוסים, והוא ישב אצלו. ויתן לו המשרת. והנה למראה עיני המשרת רק עיר וכפר, עיר וכפר, ונראה לו כאלו הם פורחים באויר, ונסעו כך שעות שתיים עד בואם לעיר גדולה מאוד, ואנשיה כולם זרים בעיני המשרת. ויעמידהו הרב ברחוב העיר ויאמר לו הרב: "המתן פה עלי כי תיכף אשובה ונסע לביתנו." וילך לו הרב, והמשרת עמד משתומם כי ירא לדבר דבר, ורעיונות שונים ומשונים התרוצצו בקרבו כי ירא – אולי הוא משוגע ממראה עיניו, ופן המקום הזאת מקום מגורת השדים, כי לא ידע מה לחשוב בזה. והנה איש יהודי הולך. ויכיר המשרת כי זה איש עברי, וישאלהו לאמר: "בחסדך הגד לי שם העיר הזאת." וילעג בו האיש: "הפתי אתה ובער כי לא תדע כי היא וויען [וינה] הבירה?" – "עם מי באת לכאן?" שאל אותו האיש. ויען לו:

אשר יחפוץ. ויהי כנסעם מחוץ לעיר ויבקש הרב מהמשרת כי יתן לו חבלי הסוסים והוא ישב אצלו ויתן לו המשרת. והנה למראה עיני המשרת רק עיר וכפר, עיר וכפר, ונראה לו כאלו הם פורחים באויר ונסעו כך שעות שתיים עד בואם לעיר גדולה מאוד, ואנשיה כולם זרים בעיני המשרת ויעמידהו הרב ברחוב העיר ויאמר לו הרב מהמשרת עיר וכפר, ונראה לו כאלו הם פורחים באויר, ונסעו כך שעות שתיים עד בואם לעיר גדולה מאוד, ואנשיה כולם זרים בעיני המשרת. ויעמידהו הרב ברחוב העיר ויאמר לו הרב: "המתן פה עלי כי תיכף אשובה ונסע לביתנו." וילך לו הרב, והמשרת עמד משתומם כי ירא לדבר דבר, ורעיונות שונים ומשונים התרוצצו בקרבו כי ירא – אולי הוא משוגע ממראה עיניו, ופן המקום הזאת מקום מגורת השדים, כי לא ידע מה לחשוב בזה. והנה איש יהודי הולך. ויכיר המשרת כי זה איש עברי, וישאלהו לאמר: "בחסדך הגד לי שם העיר הזאת." וילעג בו האיש: "הפתי אתה ובער כי לא תדע כי היא וויען [וינה] הבירה?" – "עם מי באת לכאן?" שאל אותו האיש. ויען לו:

"עם סוחר אחד. ואנכי נוסע עמו תמיד ולא הגיד לי שם המקום הזה." וילך לו האיש, והעגלון המשרת נשאר משומם בדעתו, נצב כאבן דומם, מבוהל מרעיוני לבבו. והנה שב הרב אל העגלה ויאמר לו: "נהג ולך כי פנה היום." וישב הרב על העגלה עד יצאו מהעיר, ואחר כך לקח את החבליים לידו ויסע במהרה, והעגלון רואה ומשתומם ממראה עיניו, מהעיירים וכפרים הפורחים למראה עיניו, ובתוך כך ראה גם את העיר בוניטש. והסוס הלך קרוב להעיר לאט כדרכו. וימסור לו הרב חבלי הסוס ויבואו העירה. ויספר המשרת לאדונו את כל אשר קרהו. וילעגו ממנו ויחשבוהו למשוגע ולשיכור. ויאמר המשרת: "לכן כאשר ישבות פה הזקן גם את שבת הבאה, כי כן שמעתי ממנו שיסע עוד הפעם לוויען [וינה], תתנו לי מעות לקנות איזה חפץ בוויען, ואביא לכם רשימת הסוחר [קבלה] מוויען, אז תאמינו לי כי לא בחלום הייתי בוויען רק בהקיץ." ויאמר: "כן נעשה כאשר דברת. ואתה שתוק פן כאשר ישמע הזקן לא ירצה ליקח אותך לנסוע אתו." וכן היה. בערב שבת השני בקש עוד הפעם הרב את הנגיד שיצוה למשרתו ליסע אתו. ויתן הנגיד כסף להמשרת לקנות סכין קטן ושיביא לו הדאטע [התאריך] מיום אשר קנה. וכבוא לוויען הלך

תיכף המשרת לחנות ויקנה שם סכין קטן ויבקש מהסוחר כי יכתוב לו הדאטע [התאריך] מיום אשר קנה ויחתום אותה אצל הסכין. וכן עשה לו הסוחר:

ויהי כאשר חזר המשרת עם הרב מווינען, ויתן לאדונו הסכין עם הדאטע [התאריך], ויתפלא מאוד מאוד ולא יכלו להתאפק מלשאול את הרב האם כנים דברי המשרת כי היה עם רוי"מ [רום מעלתו] בווינען. ויאמר להם: "כנים דבריו כי אני יודע דרך קצרה לווינען, וכל ערב שבת קודש אני נוסע לאיזה עסק הנצרך לי." ויאמר לו חתן הנגיד: "נכספה נפשי מאוד להיות בווינען. אבקש מרומע"ל [מרום מעלתו] כי יקחני אתו בעת נסעו." ויבטח לו הרב. ובערב שבת השלישי נסעו שלשתם, הרב וחתן הנגיד והמשרת, והרב עשה כנ"ל. ובבואם לווינען אמר הרב לחתן הנגיד: "אתה תתעכב פה ואנכי אלך על שעה מועטת למקום הנצרך לי." והרכין לו האברך הנ"ל בראשו ובלט [=בלאט] הלך אחר הרב לראות מה יעשה שמה. והנה הרב הלך

תיכף המשרת לחנות ויקנה שם סכין קטן ויבקש מהסוחר כי יכתוב לו הדאטע מיום אשר קנה ויחתום אותה אצל הסכין. וכן עשה לו הסוחר:

ויהי כאשר חזר המשרת עם הרב מווינען ויתן לאדונו הסכין עם הדאטע ויתפלא מאוד מאוד ולא יכלו להתאפק מלשאול את הרב האם כנים דברי המשרת כי היה עם רוי"מ [רום מעלתו] בווינען, ויאמר להם: "כנים דבריו כי אני יודע דרך קצרה לווינען, וכל ערב שבת קודש אני נוסע לאיזה עסק הנצרך לי." ויאמר לו חתן הנגיד: "נכספה נפשי מאוד להיות בווינען. אבקש מרומע"ל [מרום מעלתו] כי יקחני אתו בעת נסעו." ויבטח לו הרב. ובערב שבת השלישי נסעו שלשתם הרב וחתן הנגיד והמשרת ויבטח לו הרב. ובערב שבת השלישי נסעו שלשתם, הרב וחתן הנגיד והמשרת, והרב עשה כנ"ל. ובבואם לווינען אמר הרב לחתן הנגיד: "אתה תתעכב פה ואנכי אלך על שעה מועטת למקום הנצרך לי." והרכין לו האברך הנ"ל בראשו ובלט [=בלאט] הלך אחר הרב לראות מה יעשה שמה. והנה הרב הלך

לחצר הדוכס אשר היה בעת ההיא. והנה בבואם לחצר הדוכס הרגיש הרב כי האברך הנ"ל הולך אחריו, ויחזיר פניו אליו וינענע עליו הרב בראשו ויאמר לו: "איך העזת לילך במקום מסוכן כזה? ועתה אחוז בחגורתי ואל תעזבה, ולך סמוך אצלי מאחורי והזהר שלא תשמיט ירך מהחגורה כי תאבד חיך חלילה." ויחזיק האברך הנ"ל בחגורה וילך אחריו. ויראה כי הוא הולך לבית הדוכס (ועשה שם מה שעשה וידוע לכל בני עמינו מזה). וכל שומרי הדוכס לא ראוהו. והדוכס היה ישן בעת

בוש ויאמר להאברך: "כבר פנה היום." ובתוך כך הקיץ הדוכס ודיבר עמו הרבה. והאברך הנ"ל שמע כל דבריו ויחזרו לביתם. והאברך הנ"ל הוא הזקן אשר סיפר לנו זאת, כי בעצמו היה עם הרב בווינען אצל הדוכס הנ"ל: ואחר כך היה הרב בבוניטש ששה שבועות, ומשם נסע ללאדמיר ויתמהמה שם בערך ששה שבועות וגם משם נסע כל ע"ש [ערב שבת] אחר חצות לווינען וזאת נודע לכל:

ועוד היה דרכו של הרב הנ"ל אשר בכל יאירידין [הירידיים] הגדולים היה נוסע והיה שוכר חנות ועמד שם כל ימי היאריד.

ויעוד היום דרכו של הרב הנ"ל אשר בכל יאירידין הגדולים היה נוסע והיה שוכר חנות ועמד שם כל ימי היאריד.

ומהות הדבר הראה פעם אחת לתלמידיו אשר הפצירו בו מאוד, להגיד להם מה הוא עושה על היאריד. ויראה להם הרב פעם אחת משרת אחד נושא משא גדולה על כתיפו. ויקרא אותו הרב וידבר עמו מפה לאזן דברים אחדים ויאמר: "לכו אחרי האיש הזה וראו מה יעשה" [יעשה]. וילכו אחריו והנה בא להבעל הבית שלו ויניח המשא מעל כתיפו ויאמר להם כי אינו רוצה עוד להיות משרת וע"כ [ועל כן] ישלמו לו השכירות עד כה וילך לו. והבעל הבית נתן עליו קולו איך יעזוב אותו בהיארד לבדו ולא רצה לשלם לו. אבל הוא לא חכה לתשלומין וילך לו. וכאשר נתרחק מאתם ראו התלמידים כי הוא הולך בתכריכין. וירוצו אליו וישביעו אותו להגיד להם האמת. ויאמר: "כי נע ונד הייתי בעולם התוהו ולא ידעתי כי מת אנכי זה כמה. ועתה הגיד לי הרב ונתן לי תיקון אך צוה לי להשיב

ומכות הדבר הראה פעם אחד לתלמידיו אשר הפצירו בו מאוד להגיד להם מה הוא עושה על היאריד. ויראה להם הרב פעם אחת משרת אחד נושא משא גדולה על כתיפו ויקרא אותו הרב וידבר עמו מפה לאזן דברים אחדים ויאמר לכו אחרי האיש הזה וראו מה יעשה" וילכו אחריו וסנה בא להבעל הבית שלו ויניח המשא מעל כתיפו ויאמר להם כי אינו רוצה עוד להיות משרת וע"כ ישלמו לו שכירות עד כה וילך לו והבעל הבית נתן עליו קולו איך יעזוב אותו בהיארד לבדו ולא רצה לשלם לו אבל הוא לא חכה לתשלומין וילך לו. וכאשר נתרחק מאתם ראו התלמידים כי הוא הולך בתכריכין וירוצו אליו וישביעו אותו להגיד להם האמת ויאמר כי נע ונד הייתי בעולם התוהו ולא ידעתי כי מת אנכי זה כמה: ועתה הגיד לי הרב ונתן לי תיקון אך צוה לי להשיב את הסחורה להבעל הבית ולא הבינו התלמידים כוונת נסיעתו על היאריד כי שמה מלויים נשמות מעולם התוהו מה גם כי על היאריד אסף וקיבץ מעות לצורך הצדיקים הנ"ל וכאשר יראה כרוחם בהמכתב הנדפס מהמגיד הגדול אשר כתב מליצה עבור ר' ליב הנ"ל וכתב עליו כי כל מעשיו לשיש שיהיה כוונתו לצורך הנ"ל:

ואחר כך לעת זקנותו קבל את הרב הגדול ר' עזריאל לו לנציח (ולר' עזריאל הזה הרכינו ראשם כל הצדיקים הגדולים שיברך אותם וכו' היה תלמיד חבר להרב הגאון ר' ישראל מפלאצק ונדבר מזה לקמן אי"ה [אם ירצה השם]). ונסעו יחד בצוותא לכל המקומות, וכך היה הרב ר' ליב בקי בכל הצדיקים הנסתרים אשר פעם אחת ראה אצל חייט אחד בבארדיטשוב עמד עגלת נכס בחורש הרב הקדוש ר' מרדכי מטשארנאביל ז"ל ועמד אצל החייט וכו' היה אז רך בשנים ואביו היה עדיין בחיים חיותו. וראה הרב ר' ליב את העגלון יושב על העגלה וישאלהו: מי נוסע עמך ויען לו העגלון: "בן הרב ר' נחום מטשארנאביל: כי לא היה עדיין הר"מ [הרב רבי מרדכי] [2] מפורסם. ויאמר הרב ר' ליב: "ומה הוא עושה בכאן?" והשיב לו העגלון כי נקרע אצלו הט"ק [הטלית קטן], ופה דר חייט

ואחר כך לעת זקנותו קבל את הרב הגדול ר' עזריאל לו לגבאי (ולר' עזריאל הזה הרכינו ראשם כל הצדיקים הגדולים שיברך אותם, והוא היה תלמיד חבר להרב הגאון ר' ישראל מפלאצק, ונדבר מזה לקמן אי"ה [אם ירצה השם]). ונסעו יחד בצוותא לכל המקומות, וכך היה הרב ר' ליב בקי בכל הצדיקים הנסתרים אשר פעם אחת ראה אצל חייט אחד בבארדיטשוב עמד עגלת צב אשר נסע בתוכה הרב הקדוש ר' מרדכי מטשארנאביל ז"ל, ועמד אצל החייט והוא היה אז רך בשנים ואביו היה עדיין בחיים חיותו. וראה הרב ר' ליב את העגלון יושב על העגלה וישאלהו: "מי נוסע עמך?" ויען לו העגלון: "בן הרב ר' נחום מטשארנאביל." כי לא היה עדיין הר"מ [הרב רבי מרדכי] [2] מפורסם. ויאמר הרב ר' ליב: "ומה הוא עושה בכאן?" והשיב לו העגלון כי נקרע אצלו הט"ק [הטלית קטן], ופה דר חייט

אחד והלך לתקנו. כן הגיד לי. ויפנה
 הרב לר' עזריאל ויאמר: "כפי אשר
 אני יודע הסדר מהצדיקים הנסתרים,
 כמדומה לי אשר בן הרב הוא אצל
 האחרון שבכולם", ר"ל [רוצה לומר]
 כי הוא מכיר כל הצדיקים. ואחר כך הלך גם ר' לייב ור' עזריאל להחייט ויתמהמו שם הרבה. ואחרי
 פטירת הרב ר' לייב היה הרב ר' מרדכי הנ"ל מפרנס את את [טעות הדפסה: פעמיים את] הנסתרים
 כידוע לכל אשר הסתופפו בצילו, זכותם יגן עלינו ועל זרענו עד עולם אמן: